

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 31. mai 2024

Saksnr.: 23-177053TVI-TOSL/03

Dommer: Tingrettsdommer Bård Skeie Hagen

Saken gjelder: Gyldighetsprøving av vedtak fra KFIR

ByOslo Group AS

Advokat Kristiane Aarvik og
advokatfullmektig Gunnhild Frette Berge
(rettslig medhjelper)

mot

Staten v/Klagenemnda for
industrielle rettigheter

Advokat David Magnus Myr

Youngstorget Eiendom AS
(partshjelper)

Advokat Jens Thomas Tommesen

DOM

Saken gjelder krav om ugyldiggjøring av vedtak fra Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR) om å oppheve varemerkeregistreringen av ordmerket STRATOS, og det sentrale spørsmålet er om registreringen var i strid med en innarbeidet rett til et likelydende merke.

1 Kort om sakens bakgrunn

Da Folketeaterbygningen sto ferdig i 1934, var det Oslos høyeste bygg. I 1935 ble det åpnet restaurant i byggets toppetasjer under navnet Stratos. Navnet hentydet til byggets høyde ved at man i restauranten – billedlig talt – befant seg i stratosfæren. Restauranten ble drevet frem til 1946 av ulike restauratører, men hele tiden med Stratos som navn.

Fra 1946 til 1986 ble det drevet avholdsrestaurant fra lokalene, også denne med Stratos som navn og i regi av ulike avholdsorganisasjoner. Fra 1986 ble lokalene leid ut til Arbeidernes Opplysningsfond (AOF) og ble da primært benyttet til kurs- og konferansevirksomhet. Dette pågikk frem til slutten av 1990-tallet da det ble igangsatt arbeider med å rehabilitere lokalene.

På starten av 2000-tallet ble Stratos-lokalene tidvis leid ut til ulike arrangementer, blant annet til prinsesse Märtha og Ari Behns forlovelsesfest i 2001. I 2003 var det planer om å gjøre lokalene om til kontorer. En underskriftskampanje ble igangsatt for at lokalene fortsatt skulle være tilgjengelige for allmenheten. Kampanjen ble kalt «*Elsker deg, Stratos*» og ble igangsatt av driverne av Skumma Kultur AS, Tom Ødegården og Einar Rønning. Planene om å gjøre lokalene om til kontorer ble etter det skrinlagt, og Skumma Kultur leide deretter lokalene til ulike arrangementer, slik som konserter og fester. I 2004 inngikk Skumma Kultur en langtidsleieavtale for Stratos-lokalene. Fra da og frem til 2010 ble lokalene leid ut som selskapslokaler og brukt som utested på somrene. I 2009 ble NRK-programmet Sommeråpent sendt fra Stratos-lokalene.

Stratos Kultur & Event AS, som i 2010 hadde overtatt leieavtalen til Stratos-lokalene, ble i 2011 solgt til ByOslo Group AS (ByOslo). Stratos-lokalene ble etter det drevet som utested og til utleie av selskapslokaler frem til leieforholdet opphørte i 2021.

Folketeaterbygningen var opprinnelig eid og drevet av Folketeaterbygningen AS, hvor Oslo kommune og Arbeiderpartiet var hovedaksjonærer. På grunn av uenigheter mellom eierne om blant annet driftsmessige forhold besluttet man på starten av 2000-tallet å dele eierskapet til bygget. I 2001/2002 ble deler av bygningen fradelt og overdratt til Youngstorget 2 AS, som ble utfisjonert fra Folketeaterbygningen AS. Youngstorget 2 ble deretter fusjonert med Youngstorget Eiendom med Arbeiderpartiet som hovedaksjonær. Youngstorget Eiendom var etter det eier og driver av den del av bygget som huser Stratos-lokalene.

Rett før leieforholdet til Stratos-lokalene løp ut, søkte ByOslo om registrering av ordmerket STRATOS for tjenester i klasse 36, 41 og 43. Søknaden ble inngitt den 17. august 2021, og merket ble registrert den 1. september samme år. Youngstorget Eiendom fremmet innsigelse mot registreringen, men Patentstyret opprettholdt registreringen i avgjørelse av 21. oktober 2021. Youngstorget Eiendom påklaget vedtaket til KFIR, som i avgjørelse av 25. september 2023 opphevet registreringen. KFIR anså registrering for å være i strid med en innarbeidet rett til et likelydende merke, og at søknaden var innlevert i strid med god forretningsskikk.

ByOslo innledet søksmål for Oslo tingrett den 24. november 2023 med krav om at KFIRs vedtak ble satt til side som ugyldig. Staten ved KFIR krevde seg i tilsvaret frifunnet. Under saksforberedelsen erklærte Youngstorget Eiendom partshjelp til fordel for staten, noe retten besluttet å ta til følge.

Hovedforhandling ble avholdt den 6. og 7. mai 2024. Retten mottok forklaring fra ByOslos representant og fra ett vitne. I tillegg fikk retten seg forelagt slik dokumentasjon som angitt i rettsboken og den digitale dokumentasjonen.

2 Partene og parthjelpers hovedargumentasjon og påstander

2.1 ByOslo Group AS

KFIRs vedtak er basert på feil bevisbedømmelse og rettsanvendelse og må derfor kjennes ugyldig.

Det er ikke riktig at Youngstorget Eiendom er innehaver av en innarbeidet rett til Stratos som hindrer ByOslos registrering.

Youngstorget Eiendom har aldri brukt Stratos som kjennetegn for utested-, restaurant- og utleievirksomhet. Det er ikke dokumentert at de leietakere som har brukt Stratos-navnet i perioder fra 1935 til 2021 har innarbeidet Stratos som varemerke for tjenestene utested-, restaurant- og utleievirksomhet. Dokumentasjonen i saken viser at Stratos har vært brukt for ulike tjenester i perioden 1935 til 2021, men også at det har vært lengre opphold og avbrudd i bruken. Størstedelen av de fremlagte dokumentene viser bruk av Stratos som navn på et sted, og ikke som et kjennetegn for bestemte tjenester. Dokumentasjonen viser i svært begrenset grad omsetningskretsens kjennskap til merket som kjennetegn for de aktuelle tjenestene, og er dermed uegnet som innarbeidelsesdokumentasjon. KFIR har følgelig vurdert dokumentasjonen feil.

Youngstorget Eiendom er uansett ikke innehaver av en eventuell innarbeidet varemerkerett. Utgangspunktet er at innarbeidelsesvernet tilfaller den som står for innarbeidelsen. Det er ikke dokumentert noen form for avtaler mellom leietakere og Folketeaterbygningen eller Youngstorget Eiendom mellom 1935–2021 om at et eventuelt innarbeidelsesvern skal tilfalle gårdeier. Tvert imot er de fremlagte skriftlige leieavtalene tause hva gjelder varemerkebruk.

Det finnes verken faktisk eller rettslig grunnlag for at en eventuell innarbeidet rett skal ha blitt overdratt stilltiende og forutsetningsvis mellom leietakerne og Folketeaterbygningen eller Youngstorget Eiendom. Det er heller ikke dokumentert at Folketeaterbygningen eller Youngstorget Eiendom på noe tidspunkt har ansett seg som innehaver av Stratos som varemerke, at de har foretatt seg noe for å beskytte det, eller at de har gjort noen form for innsats eller handlinger som har kunnet bidra til å styrke omsetningskretsens kjennskap til merket.

I alle tilfeller fremgår det klart av dokumentasjonen knyttet til fisjonsprosessen for Youngstorget 2 at eventuelle varemerkerettigheter ikke ble overdratt til selskapet. Følgelig ble ikke Youngstorget Eiendom innehaver av en innarbeidet rett til Stratos i 2001, og det fantes ingen varemerkerett på selskapets hånd som kunne være gjenstand for lisensiering til senere leietakere, slik KFIR synes å forutsette i sitt vedtak.

For det tilfelle at Stratos anses innarbeidet på søknadsdagen for utested-, restaurant- og utleievirksomhet, tilfaller innarbeidelsesvernet uansett ByOslo. ByOslo tok merket i bruk etter å ha kjøpt selskapet Stratos Kultur & Event fra tidligere leietaker, og har nedlagt betydelig innsats og investeringer i merkevarebygging og markedsføring av utesteds- og utleievirksomhet under Stratos-navnet. Det er ikke avtalt at innarbeidelsesvern skal tilfalle Youngstorget Eiendom.

Det er ikke riktig at ByOslo har registrert ordmerket STRATOS med kunnskap om forutgående bruk av merket i strid med god forretningsskikk.

Youngstorget Eiendom har aldri brukt Stratos som kjennetegn. Stratos har kun vært benyttet som kjennetegn av leietakere av lokalene i toppetasjen av Folketeaterbygningen, for ulik virksomhet oppigjennom årene, senest av ByOslo i en ti år lang periode før merket ble søkt registrert. Det finnes verken faktisk eller rettslig grunnlag for å tilregne Youngstorget Eiendom denne bruken.

Varemerkesøknaden er i alle tilfeller ikke levert i strid med god forretningsskikk. Søknaden ble levert like før opphøret av leieforholdet mellom partene. Den fremlagte dokumentasjonen viser at Youngstorget Eiendom tydelig kommuniserte at lokalene skulle leies ut til leietakere som drev annen type virksomhet enn ByOslo hadde gjort. Det var også begrunnelsen ByOslo fikk for at Youngstorget Eiendom ikke ville forlenge leieavtalen. ByOslo var derfor av den klare oppfatning at nye leietakere av lokalene skulle drive annen type virksomhet, og søknaden om registrering er følgelig ikke inngitt i ond tro.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Klagenemnda for industrielle rettigheters vedtak av 25. september 2023 i sak 23/00007 er ugyldig.

2. ByOslo Group AS tilkjennes sakskostnader.

2.2 Staten ved Klagenemnda for industrielle rettigheter

KFIRs vedtak er basert på riktig bevisbedømmelse og rettsanvendelse og er derfor gyldig.

Varemerket Stratos var innarbeidet på søknadstidspunktet for samme eller liknende tjenester som varemerkeregistreringen dekker. Sakens dokumenter viser langvarig og konsekvent bruk av Stratos både som navnet på lokalene i toppetasjen på Folketeaterbygningen, og som kjennetegn for den virksomheten som til enhver tid har blitt drevet der siden 1935. Stratos var dermed godt kjent på søknadstidspunktet.

Det er primært de enkelte leietakerne av lokalet som gjennom årene har brukt og innarbeidet Stratos for restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet. Da ByOslo overtok driften i 2011, hadde Stratos eksistert som varemerke i mange tiår, og det hadde opparbeidet seg en betydelig goodwill innenfor omsetningskretsen. Denne goodwillen nøytt ByOslo også godt av da de startet opp sin virksomhet i lokalene.

At varemerket ikke er eksplisitt nevnt i dokumentasjonen som omtaler eierskiftene i Youngstorget 2, kan ikke være avgjørende. Det sentrale er at historikken til navnet gjennom årene og lokalets renommé ga Youngstorget Eiendom en rimelig forventning om at navnet tilhørte bygget. Selskapet som ble sittende igjen med naboeiendommen protesterte ikke da navnebruken fortsatte etter overdragelsen, og tidligere leietakere ga slipp på navnet etter at deres leieperioder opphørte. Forklaringen på dette må være at alle var innforstått med at Stratos var betegnelsen på virksomheten som foregikk på toppen av Youngstorget 2.

Flere ulike brukere av lokalet har brukt Stratos for å markedsføre forskjellige typer virksomhet som har vært drevet i lokalene i toppetasjen på Folketeaterbygningen. Ingen av dem – med unntak av ByOslo – har gjort krav på varemerket. Dette underbygger riktigheten av KFIRs forståelse av faktum, nemlig at leietakernes bruk av Stratos skjedde på utleiers nåde og var betinget av et aktivt leieforhold. Den eneste som ikke har forholdt seg til den «*langvarige og konsekvente praksisen*» som KFIR omtaler i vedtaket avsnitt 29-30, er ByOslo. ByOslo forsøker i stedet å ta med seg et varemerke noen andre har innarbeidet til fordel for Youngstorget Eiendom, for å bruke det i egen virksomhet andre steder. Som KFIR riktig har konkludert med i vedtaket, er det ikke grunnlag for det.

ByOslos registrerte varemerke er forvekselbart med Youngstorget Eiendoms tidligere innarbeidede kjennetegn med hensyn til de fleste tjenestene i registreringen. Registreringen er foretatt i strid med varemerkeloven § 16 bokstav a, og skal oppheves for alle tjenester, med unntak av to angivelser i klasse 43: «*midlertidig innlosjering*»; «*tilveiebringelse av informasjon og et nettsted med informasjon om restaurant-, café-, bar-, snackbar-, catering- og bartjenester*».

Registreringen er også i strid med varemerkeloven § 16 bokstav b. Varemerket Stratos var tatt i bruk og ble fortsatt brukt da ByOslo søkte om registrering. Dokumentasjonen viser at ByOslo hadde en illojal hensikt om å hindre videre bruk av Stratos i tilknytning til Folketeaterbygningen, slik at innleveringen av varemerkesøknaden skjedde i strid med god forretningsskikk. Denne nektelsesgrunnen dekker hele varefortegnelsen i registreringen, og innebærer at den skal oppheves i sin helhet.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Staten ved Klagenemnda for industrielle rettigheter frifinnes.
2. Staten ved Klagenemnda for industrielle rettigheter tilkjennes sakskostnader.

2.3 *Youngstorget Eiendom AS*

Youngstorget Eiendom slutter seg til det som er påstått og argumentert for fra statens side.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter frifinnes.
2. Staten v/Klagenemnda for industrielle rettigheter og Youngstorget Eiendom AS tilkjennes sakskostnadene.

3 Rettens vurdering

3.1 *Rettens konklusjon*

Retten har kommet til at KFIRs vedtak er gyldig og at staten dermed skal frifinnes.

3.2 *Sakens sentrale problemstillinger og rammene for rettens vurdering*

Retten skal ta stilling til om KFIRs opphevelse av registreringen av ordmerket STRATOS for tjenester i klasse 36, 41 og 43 bygger på en riktig bevisbedømmelse og rettsbruk.

KFIRs opphevelse er dels hjemlet i varemerkeloven § 16 bokstav a. Slik bestemmelsen lød da ByOslos varemerkesøknad ble inngitt, hindret den et varemerke fra å bli registrert uten samtykke fra rettighetshaver hvis «*bruk av merket ville krenke en annens rett her i riket til et varemerke eller foretaksnavn eller annet forretningskjennetegn*». Registreringen ble av KFIR ansett for å være i strid med en allerede innarbeidet rett for Youngstorget Eiendom til å bruke Stratos som kjennetegn på samme eller lignende tjenester som under registreringen, nemlig restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet i Osloområdet.

Temaet for denne del av vurderingen er for det første om det forelå en slik innarbeidelse på søknadstidspunktet. Dette er primært et bevisspørsmål. For det annet, og under forutsetning av at innarbeidelsespørsmålet besvares bekreftende, må det vurderes om det innarbeidede

varemerket tilhører noen annen enn ByOslo. Slik forholdene i saken ligger an, er spørsmålet om varemerket tilhører Youngstorget Eiendom. Partene er enige om at Youngstorget Eiendom ikke selv har stått for noen innarbeidelse av merket, men at det i så fall må ha skjedd ved leietakernes bruk av Stratos-lokalene. For at retten til merket likevel skal tilfalle Youngstorget Eiendom, må det ha vært avtalt med leietakerne at de kunne benytte Stratos-navnet, men uten å gjøre krav på rettigheter til det etter at leieforholdet løp ut. Dette er et avtalerettslig spørsmål, men der bevisvurderingen vil stå sentralt for å kartlegge eksistensen og innholdet av en slik avtale.

KFIRs opphevelse på grunn av kolliderende innarbeidelse omfattet ikke følgende tjenester i klasse 43: «*midlertidig innlosjering*» og «*tilveiebringelse av informasjon og et nettsted med informasjon om restaurant-, café-, bar-, snackbar-, catering- og bartjenester*». Likevel ble registreringen opphevet i sin helhet fordi KFIR mente at den var i strid med varemerkeloven § 16 bokstav b, altså at det registrerte merket var «*egnet til å forveksles med et varemerke, foretaksnavn eller annet forretningskjennetegn som en annen har tatt i bruk som kjennetegn for varer eller tjenester før søkeren og fortsatt bruker, og søkeren kjente til bruken da søknaden om registrering ble innlevert, slik at leveringen dermed må anses å ha skjedd i strid med god forretningskikk*».

Temaet for denne del av vurderingen er for det første om leietakernes bruk av Stratos- navnet kan anses som Youngstorget Eiendoms egen bruk, jf. kravet om å ha «*tatt [merket] i bruk*». Denne vurderingen vil sammenfalle med den som er nevnt ovenfor om det var avtalt at leietakerne kunne bruke Stratos-navnet på Youngstorget Eiendoms vegne. For det annet må retten vurdere om ByOslo handlet i strid med god forretningskikk ved å søke STRATOS registrert som varemerke. At de to likelydende ordmerkene er egnet til å bli forvekslet med hverandre, er ikke bestridt av ByOslo.

Retten har full prøvingsrett i saken, og skal heller ikke utvise tilbakeholdenhet i sin prøving av KFIRs avgjørelse, jf. eksempelvis HR-2016-2239-A avsnitt 30. Gyldighetsprøvingen skal basere seg på forholdene på tidspunktet for KFIRs avgjørelse. Det er likevel anledning til å vektlegge etterfølgende forhold som kan kaste lys over forholdene på avgjørelsestidspunktet.

3.3 *Var Stratos innarbeidet som varemerke på søknadstidspunktet?*

Varemerkerett kan oppnås enten ved registrering eller ved innarbeidelse. Dette følger av varemerkeloven § 3. Etter bestemmelsens tredje ledd anses et varemerke innarbeidet «*når og så lenge det i omsetningskretsen her i riket for slike varer eller tjenester det gjelder, er godt kjent som noens særlige kjennetegn*». Dette innebærer et krav om at merket må være kjent som et vare- eller tjenestekjennetegn av en så stor andel av omsetningskretsen at det har fått en påtakelig goodwill-verdi for innehaveren, jf. Ot. prp. nr. 59 (1994—1995) side 93. Det er først når et merke har oppnådd en slik status at behovet for å verne det mot snylting veier tyngre enn friholdelsesbehovet. Hvordan merket har fått en slik status, er likevel ikke av betydning. Som Høyesterett har uttrykt det i HR-2005-1905-A (GULE SIDER) er det

«ikke omfanget av satsingen [på merket] som her er avgjørende, men hvilken virkning denne har hatt i den relevante omsetningskretsen», jf. dommens avsnitt 54.

Spørsmålet er om Stratos – på tidspunktet for ByOslos varemerkesøknad – var godt kjent som varemerke for restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet gjennom de virksomheter som var blitt drevet fra toppetasjene på Folketeaterbygget. Det er staten som må sannsynliggjøre dette.

Det må først tas stilling til hvem som utgjør den relevante omsetningskretsen. Dette er ikke konkretisert i KFIRs avgjørelse, men vil være de potensielle kjøperne av tjenestene Stratos anføres å være et varemerke for. Partene er enige om at dette må omfatte både forbrukere og næringsdrivende i Osloområdet. Den sistnevnte kategori vil omfatte forhandlerleddet, altså potensielle tilbydere av de aktuelle tjenestene til sluttbrukerne. ByOslo mener imidlertid at den gjennomsnittlige sluttbrukeren er mellom 30 og 40 år. Selv om en slik profil nok passer godt med det klientell ByOslo rettet sin virksomhet i Stratos-lokalene inn mot, er den etter rettens syn ikke dekkende for hvem som kan tenkes å benytte seg av de aktuelle tjenestene. Retten er derimot enig med staten i at voksne personer i alle aldre i Oslo kan tenkes å gå på restaurant, konferanse eller utested. Det er dermed ikke grunnlag for å operere med en slik aldersbegrensning som ByOslo har argumentert for.

Retten går etter dette over til å vurdere innarbeidelsesspørsmålet, altså om Stratos var godt kjent som varemerke for restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet i Osloområdet da ByOslo søkte det likelydende merket registrert den 17. august 2021.

Det er på det rene og formodentlig uomtvistet at Stratos var kjent i Osloområdet som navnet på lokalene på toppen av Folketeaterbygningen. At mange forbinder Stratos med et lokale, gir likevel ikke grunnlag for rettigheter til Stratos-navnet som varemerke. Dette fordi varemerkebeskyttelse krever at det er tale om et «*kjennetegn for varer eller tjenester*», jf. varemerkeloven § 1 første ledd. Et sentralt tvistetema i saken er om det i innarbeidelsesvurderingen må skilles skarpt mellom Stratos som navn på et lokale og Stratos som navn på en virksomhet. Patentstyret trakk et slikt skille da det kom til at det ikke var noen innarbeidet rett som hindret ByOslos registrering av STRATOS som varemerke. KFIR mente derimot at det ikke var grunnlag for å operere med et skille. Etter KFIRs vurdering var det en så nær sammenheng mellom Stratos-lokalenes berømmelse og den kommersielle virksomheten som har foregått der at det hadde hatt gjensidig påvirkning på hverandre.

Etter rettens syn har ikke KFIR basert seg på en feil rettsanvendelse når den i innarbeidelsesvurderingen har lagt vekt på effekten av Stratos som navn på lokalene. Det avgjørende etter loven er om Stratos har blitt godt kjent som kjennetegn for de aktuelle tjenestene, og som nevnt stilles det ikke noen krav til hvordan dette har skjedd. Hvis navnet på lokalet har bidratt til å gjøre Stratos kjent som varemerke for de aktuelle tjenestene, er det relevant og riktig å vektlegge. Som det vil fremgå nedenfor er Stratos som navn på lokalene

og som navn på virksomheten i lokalene brukt om hverandre. Denne vekslende navnebruken vil etter rettens syn påvirke hvilke assosiasjoner omsetningskretsen får av Stratos, nemlig at navnet tillegges en dobbel betydning.

Retten går med dette videre til den konkrete vurderingen av om Stratos allerede var et godt kjent varemerke da ByOslo søkte STRATOS registrert.

Stratos ble først tatt i bruk som navn på restauranten som åpnet i Folketeaterbygningens toppetasjer i 1935. Navnet var og er et fantasiord, og det henspilte på at man i lokalene var så høyt oppe at man – billedlig talt – befant seg i stratosfæren. Stratos hadde dermed et iboende særpreg, samtidig som det pekte i retning av et særtrekk ved lokalene som restauranten ble drevet fra. Etter rettens syn gjorde dette at Stratos-navnet var godt egnet til å skille seg ut i markedet og derigjennom feste seg i omsetningskretsens bevissthet som et kjennetegn på restauranten som ble drevet fra lokalene. Dette underbygges av at Stratos ble valgt videreført som navn på den etterfølgende restaurantvirksomheten og på avholdskafeen som ble drevet i lokalene frem til 1986. At nye virksomheter ble startet opp i lokalene, uten at man valgte å bytte ut Stratos-navnet med et annet navn, indikerer at dette ble ansett som kommersielt fordelaktig på grunn av kjennetegneegenskapene ved navnet. Og – som det vil fremgå nedenfor – etter hvert også på grunn av at Stratos var blitt godt kjent.

Også da AOF overtok som leietaker av lokalene, ble Stratos-navnet brukt. Det samme gjorde leietakerne på 2000-tallet. Stratos har således vært i bruk over lang tid som navn lokalene og på de virksomheter som er blitt drevet derfra. Dette har i hovedsak vært restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet.

Selv om det er sannsynlig at Stratos var etablert som kjennetegn på restaurantvirksomhet i 1986, ble Stratos hovedsakelig brukt som navn på lokalene da AOF disponerte disse frem til slutten av 1990-tallet. ByOslo har gjort gjeldende at en forutgående innarbeidelse av Stratos som varemerke for restaurantvirksomhet derfor må ha falt bort. Retten er enig i at et opphold i bruken kan lede til at varemerkebeskyttelsen faller bort. Dette er likevel ikke en nødvendig konsekvens av ikke-bruk. Et innarbeidet varemerke vil beholde sitt vern «*så lenge det... er godt kjent*», jf. varemerkeloven § 3 tredje ledd. Det avgjørende er om Stratos har fortsatt å være godt kjent som kjennetegn på restaurantdrift fra lokalene, selv om dette opphørte i sin rene form i 1986.

Etter at AOFs kurs- og konferansevirksomhet i Stratos-lokalene opphørte ved på slutten av 1990-tallet, ble lokalene utleid til å avholde fester og selskaper med bevertning, altså en form for restaurantdrift. Stratos ble benyttet i omtalen og markedsføringen av arrangementene. Selv om navnet ofte refererte til lokalene, mener retten at effekten av navnebruken var at Stratos ble velkjent som kjennetegn på virksomhetene som ble drevet fra lokalene. Etter rettens syn illustreres dette av den omtale det fikk i media da det i 2003 var planer om å gjøre

lokalene om til kontorer, blant annet i Aftenposten Oslopuls. En artikkel der den 3. april 2003 ble innledet med følgende ingress:

«Har du vært på julebord på Stratos, eller kanskje lært å danse i lokalene på toppen av operabygningen? Nå vil eierne leie ut toppetasjen til kontorer, og dermed blir selskapslokalene borte».

At en mulig bruksendring av Stratos-lokalene genererte medieoppslag, indikerer etter rettens syn at fest- og selskapsarrangementene som hadde pågått der fra årtusensskiftet var av et slikt omfang at det hadde etterlatt seg et avtrykk i det relevante markedet. Dette bekreftes for det første av at Stratos-lokalene ble vurdert som det beste festlokalet av Aftenposten Oslopuls i artikkelen *«Det beste av Oslo 2003»*. For det annet bekreftes statusen av at det ble satt i gang en kampanje for å hindre at Stratos-lokalene ble gjort om til kontorer. Kampanjen – som ble kalt *«Elsker deg, Stratos»* – ble omtalt blant annet i en artikkel i Aftenposten Oslopuls den 27. mai 2003. Her fremgikk det at formålet med kampanjen var å sørge for at lokalene fortsatt skulle være tilgjengelig for allmennheten. Etter rettens syn var et slikt formål uløselig forbundet med de virksomheter som var blitt drevet fra Stratos-lokalene; det var gjennom virksomhetene at lokalene var gjort tilgjengelig for publikum, og som de dermed naturlig må ha forbundet med Stratos. Formålet for de rundt 1 200 som skrev under på kampanjen må derfor ha vært å bidra til at det fremdeles kunne arrangeres Stratos-fester og -selskaper, mens formålet for initiativtakerne bak kampanjen må ha vært å beholde muligheten til fortsatt å drive slik virksomhet som var blitt drevet fra Stratos-lokalene. Dette underbygges av at initiativtakerne leide Stratos-lokalene gjennom Skumma Kultur etter endt og vellykket kampanje.

At det var en betydelig goodwill-verdi forbundet med Stratos-navnet, underbygges av at Skumma Kultur valgte å videreføre dette som navn på virksomheten som selskapet drev fra 2004. Virksomheten gikk da ut på å drive lokalene som utested på somrene og ellers leie de ut til selskaper. Bruken av Stratos-navnet hadde på dette tidspunktet satt et slikt avtrykk at det ikke var nødvendig å oppgi adresse for utestedet. Dette fremgår blant annet i Aftenposten Oslopuls den 28. november 2003. Her ble det annonsert at det skulle være Stratos-fest på Stratos, uten en mer konkret stedsangivelse. Dette i motsetning til de øvrige arrangementene som ble annonsert samme sted, der utestedenes adresse gjennomgående var oppgitt.

Da ByOslo i 2011 kjøpte opp selskapet som drev utested- og selskapsvirksomhet fra Stratos-lokalene, besluttet også de å videreføre Stratos som navn på virksomheten. Dette til tross for at styreleder i selskapet, Mohamed Jama Awaleh, forklarte for retten at virksomheten til da ikke var blitt drevet særlig bra og at det derfor var flere misfornøyde kunder. For retten viser dette at det var vesentlig goodwill forbundet med Stratos som kjennetegn på virksomheter drevet fra Stratos-lokalene. Hvis ikke, ville ByOslo – som kompetent aktør i utelivsbransjen i Oslo – valgt å starte med blanke ark, altså med et annet navn enn Stratos på virksomheten.

Det fremstår etter dette som sannsynlig for retten at Stratos var et innarbeidet varemerke for restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet da ByOslo overtok driften i lokalene. Som Awaleh forklarte gjorde ByOslo flere markedsrettede tiltak for å styrke sitt virksomhetskonsept – et konsept som gikk ut på å drive stedet som utsted på somrene og leie ut til selskaper ellers på året, altså nokså tilsvarende som det Skumma Kultur hadde gjort. Retten legger til grunn at ByOslo styrket varemerket ytterligere gjennom sin virksomhet i Stratos-lokalene. Stratos var dermed fremdeles godt kjent som varemerke for restaurant-, utleie- og utestedsvirksomhet da ByOslo søkte STRATOS registrert for de samme eller lignende type tjenester.

3.4 Tilhører det innarbeidede Stratos-varemerket Youngstorget Eiendom?

Normalt er det den som står for innarbeidelsen av et varemerke som får rettighetene til dette. Både varemerkerettens opprinnelsesgarantifunksjon og investeringsfunksjon taler for en slik rettighetsplassering. I vår sak er det først og fremst leietakerne av Stratos-lokalene som har innarbeidet Stratos som varemerke. Spørsmålet er om rettighetene til merket likevel skal tilfalle eier av lokalene, som i dag er Youngstorget Eiendom. Dette må i så fall forankres i en avtale.

Basert på ByOslos anførsler må avtalespørsmålet vurderes i to relasjoner. For det første må det tas stilling til om det var avtalt med utleiersiden at leietakerne kunne benytte Stratos som kjennetegn på virksomheten de drev i Stratos-lokalene, men uten å få rettigheter til merket. For det annet må det tas stilling til om Youngstorget Eiendom ervervet varemerkerettighetene til Stratos som ledd i at eierskapet til Folketeaterbygningen ble delt i 2001/2002.

Det er på det rene at rettighetene til Stratos-navnet ikke er regulert i noen skriftlige avtaler, verken i leieavtaler eller i avtaler om deling av eierskapet til Folketeaterbygningen. Dette etterlater et inntrykk av at de immaterielle rettighetsforholdene ikke har vært høyt oppe i noens bevissthet før ByOslo søkte STRATOS registrert som varemerke. Dette inntrykket bekreftes av forklaringen fra styreleder i Youngstorget Eiendom, Knut Brundtland. Han tok del i prosessen med å dele eierskapet til bygget, og forklarte for retten at det i den forbindelse ikke ble ført noen diskusjoner om eierskap til immaterielle rettigheter.

Spørsmålet er om Youngstorget Eiendom har betinget seg rett til Stratos-navnet, selv om dette ikke er forankret i noen skriftlige avtaler. Retten tar først stilling til dette spørsmålet i relasjon til leietakerne, altså de som har stått for innarbeidelsen.

ByOslo har gjort gjeldende at det må bygge på en klar og uttrykkelig avtale hvis noen skal få del i andres opparbeidede varemerkerett. Til støtte for dette er det vist til KFIR-2018-84 (HIGHASAKITE), hvor flertallets to medlemmer mente at registrerte eller innarbeidede varemerkerettigheter ikke kunne erverves «*på annen måte enn ved uttrykkelig avtale*», jf. avgjørelsens avsnitt 31. Etter rettens syn gir ikke rettskildene dekning for å oppstille en slik særegen avtaleslutningsregel. Derimot må de alminnelige regler om formfrihet gjelde også

på varemerkerettens område, slik mindretallet i HIGHASAKITE-avgjørelsen la til grunn. Når ingen uttrykkelig avtale er inngått, må eksistensen og innholdet av en anført avtale kartlegges etter en samlet vurdering. Dette har kommet til uttrykk blant annet i HR-2017-971-A avsnitt 36. I dommens avsnitt 41 uttales det følgende om den samlede vurderingen som skal gjøres:

«Ved helhetsvurderingen må det ses hen til hva løftemottakeren med rimelighet kunne legge i det løftegiveren «skrev, sa, gjorde eller unnlot å gjøre når alle forhold tas i betraktning.», jf. Woxholth, Avtalerett, 10. utgave side 35. Men det er også nærliggende å se hen til løftemottakerens forhold, ettersom det vil være en sammenheng mellom partenes opptreden i saken. Dersom løftemottakerens forventninger har gitt seg synlige utslag som viser løftegiveren at han tror en avtale er kommet i stand, vil løftegiveren ha en sterk oppfordring til å reagere, jf. også Optimogården-dommen.»

Siktemålet er altså å kartlegge hvilke berettigede forventninger som er blitt etablert gjennom interaksjonen mellom partene. Den som hevder å ha fått slike berettigede forventninger har bevisbyrden for dette.

Stratos-navnet har blitt benyttet siden Folketeaterbygget sto ferdig i 1935; tidvis som navn på lokalene, tidvis som navn på virksomheten der, og ofte om hverandre. Og som det fremgår ovenfor har retten kommet til at denne bruken gradvis har gjort Stratos godt kjent som kjennetegn på virksomhetene som har blitt drevet fra Stratos-lokalene. Selv om det har vært drevet ulike type virksomheter derfra, har driverne hatt én ting til felles: De har benyttet seg av navnet når de har drevet virksomhet fra Stratos-lokalene, og de har latt det ligge igjen når leieforholdet har løpt ut, uten å protestere på at nye leietakere har gjenopptatt bruken av det. Dette gir etter rettens syn en klar indikasjon på at det har vært en felles forståelse mellom de involverte aktører om at Stratos-navnet har tilhørt gårdeieren. Hos gårdeier må denne faste og tilsynelatende omforente praksisen ha skapt en forventning om uten videre å fortsette. Spørsmålet er om en slik forventning var synlig for ByOslo, slik at de hadde en oppfordring til å reagere hvis de var av en annen oppfatning da de selv tok Stratos-navnet i bruk.

Awaleh forklarte for retten at ByOslo aldri ville valgt å benytte Stratos-navnet hvis de ikke kunne bruke det etter endt leieforhold. Samtidig mener retten som nevnt at navnevalget falt på Stratos fordi det var godt kjent i markedet. Dette var altså noe ByOslo var seg bevisst, og det fremstår da som lite trolig at ByOslo var ukjent med at Stratos over tid hadde blitt brukt som navn på lokalene og virksomhetene der. At ByOslo var kjent med historikken og bruken av navnet, underbygges også av det de skrev på nettsiden www.stratos.as i forbindelse med annonseringen av nedleggingen. Her sto det følgende:

«Stratos har ruvet på taket av Folketeaterbygningen i alle år, helt siden den offisielle åpningen av bygget i 1935. Når leiekontrakten går ut august neste år er imidlertid epoken over.»

For retten er det sannsynlig at ByOslo også på avtaletidspunktet var kjent med at *«Stratos har ruvet på taket av Folketeaterbygningen i alle år»*.

Ettersom ByOslo var kjent med Stratos-navnets status da de tok det i bruk, hadde de en sterk oppfordring til å avklare med Youngstorget Eiendom hvis de forutsatte å kunne bruke navnet etter endt leieforhold. At ByOslo unnlot å gjøre dette, ga Youngstorget Eiendom en berettiget forventning om at de ville oppgi bruken av Stratos-navnet når leieforholdet opphørte. Dette på samme måte som alle de tidligere leietakerne hadde gjort.

Retten konkluderer etter dette med det foreligger en stilltiende og bindende avtalepraksis om at leietakerne fikk bruke Stratos som kjennetegn på virksomheten de drev i Stratos-lokalene, men uten å få egne rettigheter til merket. Eller som sagt av KFIR, skjedde leietakernes bruk av Stratos på utleiers nåde og var betinget av et aktivt leieforhold. Også ByOslo må anses for å ha sluttet seg til en slik avtale med Youngstorget Eiendom.

Vurderingene som er gjort til nå bygger forutsetningsvis på at Youngstorget Eiendom fikk overdratt varemerkerettigheter til Stratos-navnet da eierskapet til Folketeaterbygningen ble delt i 2001/2002. Dette er bestridt av ByOslo, og er det neste spørsmålet retten skal ta stilling til.

Selv om varemerkerettighetene verken ble særskilt diskutert eller regulert da eierskapet til Folketeaterbygningen ble delt, fremstår det klart for retten at rettighetene til Stratos-navnet tilfalt Youngstorget Eiendom. Først og fremst fremstår det som naturlig fordi Youngstorget Eiendom overtok den del av bygget som huser Stratos-lokalene. At Stratos-rettighetene ikke skulle ha blitt overdratt, men blitt liggende igjen i selskapet som skulle eie en annen del av bygget, har etter rettens syn en klar formodning mot seg. Brundtland forklarte for retten at de fordelte eiendelene etter hva som naturlig lå til de ulike deler av bygget. Dersom de immaterielle rettighetsforholdene hadde blitt tatt opp i forhandlingene, mener retten at de ville blitt fordelt på samme måte. En slik hypotetisk felles partsforutsetning må etter rettens syn være førende når avtaleinnholdet skal kartlegges i ettertid om et forhold som partene ikke var seg bevisst på avtaletidspunktet. Dette underbygges også av at selskapet som etter delingen var eier av den andre delen av Folketeaterbygningen ikke protesterte mot at Stratos-navnet fortsatt ble benyttet.

Retten konkluderer etter dette med at Youngstorget Eiendom overtok varemerkerettighetene til Stratos-navnet i 2001/2002.

3.5 *Handlet ByOslo i strid med god forretningsskikk ved å søke Stratos registrert som varemerke?*

Partene er enige om at merkene er egnet til å forveksles med hverandre. Videre har retten kommet til leietakerne har brukt Stratos-navnet på vegne av Youngstorget Eiendom som et særlig kjennetegn på virksomhetene de har drevet fra Stratos-lokalene. Spørsmålet som gjenstår å besvare er om ByOslo søkte STRATOS registrert i strid med god forretningsskikk, jf. varemerkeloven § 16 bokstav b, slik den lød på søknadstidspunktet.

Bestemmelsen har til formål å beskytte den som har tatt et særpreget merke i bruk, men uten å ha oppnådd noe rettsvern for dette, mot at noen andre illojalt registrerer det samme eller et liknende merke. Dette utgjør dermed et unntak fra prinsippet om først i tid, best i rett.

Forutsetningen om at varemerket må være søkt registrert i strid med «*god forretningsskikk*» skal forstås på samme måte «*bad faith*»-begrepet i varemerkedirektivet, jf. Ot. prp. nr. 98 (2008-2009) side 53. Praksis fra EU-domstolen vil dermed være av relevans. Hvorvidt det er blitt søkt i strid med god forretningsskikk, beror på en samlet vurdering. I KFIR-2020-66 (ALoud) avsnitt 20 er det – med henvisning til praksis fra EU-domstolen – pekt på ulike faktorer som kan indikere normbrudd. Dette kan være «*tilfeller der formålet med søknaden har vært å snylte på den ene partens omdømme eller der søker ikke har hatt noen intensjon om å ta merket i bruk, og det er tydelig at søknadens formål var å hindre den andre part fra å kunne ta merket i bruk. Andre relevante faktorer kan være hvor lang tid klager har brukt merket og om det har et omdømme eller nyter goodwill i den aktuelle omsetningskretsen*».

ByOslo mener at KFIR har bedømt bevisene feil når den har lagt til grunn at søknaden var motivert av å forhindre Youngstorget Eiendoms bruk av Stratos-navnet som varemerke. Til støtte for dette har ByOslo vist til uttalelser i media fra Youngstorget Eiendom om planer om en endret bruk av Stratos-lokalene, samt uttalelser fra den nye leietakeren om at det ikke var planer om å gå i gang med samme type virksomhet.

Retten har allerede lagt til grunn som sannsynlig at ByOslo var kjent med historikken og bruken av Stratos-navnet. Videre viser dialogen mellom ByOslo, Youngstorget Eiendom og den nye leietakeren at ByOslo ønsket å forhindre at Stratos ble brukt som kjennetegn på virksomhet i Stratos-lokalene etter at egen leieperiode løp ut. Dette basert på en oppfatning om at det var ByOslo som hadde bygd opp konseptet som Stratos ble forbundet med. Siden retten som kjent mener at Stratos var etablert som varemerke før ByOslo tok Stratos-lokalene og -navnet i bruk, var ikke denne oppfatningen holdbar. ByOslo bidro likevel til å styrke Stratos som varemerke gjennom sin leie- og driftstid, men uten at det ga grunnlag for noen rettigheter til varemerket. Retten legger til grunn at ByOslo ønsket å få avkastning for sine investeringer og sin innsats, og at de derfor følte seg berettiget til å søke STRATOS registrert som varemerke. Samtidig mener retten at ByOslo må ha holdt det som mulig at Youngstorget Eiendom hadde kolliderende rettigheter til Stratos-navnet. Dette basert på sin kunnskap om bruken av navnet og den status det hadde gitt. At ByOslo likevel valgte å søke STRATOS

registrert, må etter rettens syn anses å stride mot kravet til god forretningsskikk. I sin vurdering har retten også lagt vekt på at søknaden ble inngitt uten noe forsøk på å avklare rettsstillingen med Youngstorget Eiendom. Dette i en situasjon der den fremtidige bruken av Stratos-lokalene var uavklart.

Retten konkluderer etter dette med at ByOslos varemerkesøknad ble innlevert i strid med registreringshinderet i varemerkeloven § 16 bokstav b, og at det derfor er grunnlag for å oppheve registreringen i sin helhet.

3.6 Sakskostnadsfordeling

Staten ved KFIR har vunnet saken og skal som hovedregel få erstattet sine sakskostnader av ByOslo som den tapende part, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Etter rettens syn foreligger det ikke tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta ByOslo fra dette ansvaret, verken helt eller delvis, jf. siste ledd i bestemmelsen. Tilsvarende må etter rettens syn gjelde overfor Youngstorget Eiendom, som har vært partshjelper for den vinnende part, jf. tvisteloven § 20-1, jf. § 20-2.

Advokat David Magnus Myr har på vegne av staten krevd dekket sakskostnader med kr 133 200, som i sin helhet utgjør advokatsalær. ByOslo har ikke hatt innvendinger mot kravet, og det ligger etter rettens syn innenfor rammen av hva som er rimelig og nødvendig å pådra i saken, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Kravet tas derfor til følge.

Advokat Jens Thommesen har på vegne av Youngstorget Eiendom krevd dekket kr 247 700. Kravet består i sin helhet av advokatsalær, hvorav kr 99 200 skriver seg fra innsigelsessaken for KFIR. ByOslo har anført at slike kostnader ikke kan kreves dekket i saken. Til støtte for dette er det argumentert med at Youngstorget Eiendom ikke kunne få dekket kostnadene for KFIR fordi det ikke var en sak om administrativ overprøving, jf. patentstyrelova § 9. Ei heller kunne kostnadene bli krevd dekket etter forvaltningsloven § 36 fordi den ikke kommer til anvendelse i saker om industrielt rettsvern, jf. patentstyrelova § 5. Med bakgrunn i dette mener ByOslo at Youngstorget Eiendom ikke kan komme i en bedre posisjon ved å tre inn som partshjelper i saken.

For at påløpte kostnader skal kunne bli dekket etter tvistelovens sakskostnadsregler, må det dreie seg om «*sakskostnader i rettssaker*», jf. tvisteloven § 20-1 første ledd. Kostnadene må altså knytte seg til domstolsbehandling. Kostnader pådratt i en forvaltnings sak – slik som en innsigelsessak for KFIR – faller dermed utenfor og kan som utgangspunkt ikke kreves dekket etter tvistelovens regler. Hvis et forvaltningsvedtak bringes inn for domstolene, er det likevel forutsatt at tidligere pådratte kostnader kan betraktes som «*kostnader ved saken*» og dermed falle inn under det som kan kreves dekket som sakskostnader etter tvisteloven § 20-5 første ledd. Forutsetningen for dette er at det tidligere nedlagte arbeidet har hatt nytteverdi i rettssaken. Denne forutsetningen er kommet til uttrykk i forarbeidene, hvor det er uttalt at «*arbeid med den forvaltningsmessige behandling av saken så langt det er kommet til nytte i*

rettssaken, faller inn under kriteriet «ved saken»», jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) side 447. Dette er fulgt opp i praksis. Spørsmålet er om dette gjelder generelt eller om det forutsetter at det var hjemmel for å få kostnadene dekket også i forvaltningsbehandlingen.

Etter rettens vurdering er det ikke grunnlag for å nekte Youngstorget Eiendom dekning av de kostnader som ble pådratt for KFIR-behandlingen, selv om kostnadene ikke kunne bli krevd dekket etter sakskostnadsreglene som gjelder der. Verken tvisteloven, dens forarbeider eller rettspraksis gir grunn for å oppstille en slik avgrensning av hva som kan kreves dekket som sakskostnader for domstolene. Det avgjørende er om tidligere nedlagt arbeid med en sak kommer til nytte når den bringes inn til domstolene, altså om det reduserer behovet for arbeid og kostnadspådrag etter at søksmålet er innledet.

En slik løsning som retten har lagt til grunn vil også gi god sammenheng i regelverket. For eksempel er det begrenset hva som kan kreves dekket av sakskostnader for forlikrådet, jf. tvisteloven § 6-13. Dersom det ved forlikradsbehandlingen pådras kostnader som overstiger dekningsgrensen, kan det kreves dekket som del av sakskostnadene i en etterfølgende domstolsbehandling av saken. Dette så fremt kostnadene har kommet til nytte i rettssaken. Tilsvarende må etter rettens syn gjelde for kostnader pådratt i en innsigelsesak for KFIR.

ByOslo har også gjort gjeldende at Youngstorget Eiendoms sakskostnadskrav går utover det som må anses som rimelig og nødvendig å pådra i saken. Etter rettens syn må arbeidet som ble lagt ned i forbindelse med innsigelsessaken kunne kreves dekket fullt ut. Arbeidet må ha vært tidkrevende, blant annet det å skaffe til veie innarbeidelsesdokumentasjonen i saken. Arbeidet har også vært nødvendig i saken. Sakskostnadskravet omfatter også 27 timers arbeid under saksforberedelsen. Når dette ses i lys av at Youngstorget Eiendom har vært partshjelper, og dermed hatt en noe begrenset rolle under tingrettsbehandlingen, mener retten at forberedelsestiden overskrider det som med rimelighet kan kreves dekket av motparten. Dette til tross for at saken har stor betydning for Youngstorget Eiendom. Samlet sett mener retten at et krav kr 180 000 må anses som rimelig og nødvendig. Kravet tas derfor til følge med dette beløpet.

Dommen er ikke avsagt innen lovens toukersfrist på grunn av fridager og håndtering av andre saker.

DOMSSLUTNING

1. Staten ved Klagenemnda for industrielle rettigheter frifinnes.
2. ByOslo Group AS dømmes til å erstatte staten ved Klagenemnda for industrielle rettigheter sine sakskostnader med kr 133 200. Beløpet forfaller til betaling to uker etter at dommen er forkynt.
3. ByOslo Group AS dømmes til å erstatte Youngstorget Eiendom AS sine sakskostnader med kr 180 000. Beløpet forfaller til betaling to uker etter at dommen er forkynt.

Retten hevet

Bård Skeie Hagen

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar sannsynlighetsovervekt for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.